Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 21ης Ιανουαρίου 2016*

«Παράβαση κράτους μέλους — Ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων — Εργαζόμενοι — Άρθρα 45 ΣΛΕΕ και 48 ΣΛΕΕ — Παροχές γήρατος — Διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας — Υπάλληλοι κράτους μέλους κάτω των 45 ετών οι οποίοι αποχωρούν από το εν λόγω κράτος μέλος για να ασκήσουν επαγγελματική δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος ή σε θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης»

Στην υπόθεση C-515/14,

με αντικείμενο προσφυγή λόγω παραβάσεως δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ, ασκηθείσα στις 14 Νοεμβρίου 2014,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την E. Τσερέπα-Lacombe και τον D. Martin, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Κυπριακής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από τις Ν. Ιωάννου και Δ. Καλλή,

καθής,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), πρόεδρο τμήματος, A. Arabadjiev, J.-C. Bonichot, S. Rodin και E. Regan, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ελληνική.

Απόφαση

1 Με το δικόγραφο της προσφυγής της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι η Κυπριακή Δημοκρατία, εφόσον δεν κατάργησε με αναδρομική ισχύ από την 1η Μαΐου 2004, το κριτήριο της ηλικίας του άρθρου 27 του νόμου 97 (I)/1997 περί συντάξεων, το οποίο αποθαρρύνει τους εργαζομένους να αποχωρήσουν από το κράτος μέλος καταγωγής τους για να ασκήσουν επαγγελματική δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος ή σε θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε άλλο διεθνή οργανισμό και έχει ως αποτέλεσμα την άνιση μεταχείριση μεταξύ των διακινούμενων εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένων όσων εργάζονται στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε άλλον διεθνή οργανισμό, αφενός, και των υπαλλήλων οι οποίοι άσκησαν τη δραστηριότητά τους στην Κύπρο, αφετέρου, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 45 ΣΛΕΕ και 48 ΣΛΕΕ, καθώς και το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ.

Το νομικό πλαίσιο

2 Κατά το άρθρο 24, παράγραφος 1, του νόμου 97 (I)/1997:

«Όταν υπάλληλος αφυπηρετεί για ανάληψη δημόσιου λειτουργήματος που είναι ασυμβίβαστο με το αξίωμα ή τη θέση την οποία κατέχει στην κρατική υπηρεσία, σε κάθε περίπτωση λαμβάνει για την υπηρεσία του:

(α) Σύνταξη δυνάμει του άρθρου 8 (συντελεστής σύνταξης και εφάπαξ ποσό) χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο όρος για συμπλήρωση πενταετούς υπηρεσίας, και

(β) τόση πρόσθετη σύνταξη όση το Υπουργικό Συμβούλιο κρίνει δίκαιο και πρέπον.»

3 Το άρθρο 25, παράγραφος 1, του νόμου αυτού έχει ως εξής:

«Εάν σε υπάλληλο που κατέχει συντάξιμη θέση επιτραπεί να αφυπηρετήσει λόγω επικείμενου διορισμού σε οργανισμό, η Κυβέρνηση της Δημοκρατίας καταβάλλει στον οργανισμό κατά την αποχώρηση του υπαλλήλου από την κρατική υπηρεσία εφάπαξ ποσό ίσο με το ένα δωδέκατο των μηνιαίων συντάξιμων απολαβών του κατά την ημέρα της αφυπηρέτησής του για κάθε συμπληρωμένο μήνα συντάξιμης υπηρεσίας και ποσό ίσο με το διπλάσιο του ποσού των εισφορών που κατέβαλε ο υπάλληλος για τη μεταβίβαση της σύνταξης στη χήρα και τα τέκνα του, μαζί με τόκο προς τόσο επιτόκιο όσο καθορίζει εκάστοτε ο Υπουργός Οικονομικών. Σε τέτοια περίπτωση η υπηρεσία του στην κρατική υπηρεσία λαμβάνεται υπόψη από τον οργανισμό για τον καθορισμό του μήκους υπηρεσίας που του δίδει δικαίωμα σε ωφελήματα και για τον υπολογισμό των ωφελημάτων αφυπηρέτησης που θα δικαιούται να λάβει από τον οργανισμό με βάση το σχέδιο ωφελημάτων αφυπηρέτησης που λειτουργεί στον οργανισμό και είναι όμοιο με το κυβερνητικό σχέδιο συντάξεων.»

4 Το άρθρο 27, παράγραφος 1, του νόμου 97 (I)/1997 ορίζει τα εξής:

«α) Όταν κρατικός υπάλληλος, που κατέχει συντάξιμη θέση και συμπλήρωσε πέντε ή περισσότερα έτη υπηρεσίας και ηλικία όχι μικρότερη των σαράντα πέντε ετών [...], υποβάλει αίτηση για πρόωρη αφυπηρέτηση από την υπηρεσία, η οποία εγκρίνεται από το αρμόδιο όργανο, καταβάλλεται αμέσως σ' αυτόν το εφάπαξ ποσό που δικαιούται για την υπηρεσία του, ενώ η σύνταξη παγοποιείται και καταβάλλεται αμέσως μόλις αυτός συμπληρώσει την ηλικία των πενήντα πέντε ετών (...). Η σύνταξη και το εφάπαξ ποσό υπολογίζονται δυνάμει του άρθρου 8 (Συντελεστής σύνταξης και εφάπαξ ποσό) με βάση τις συντάξιμες απολαβές του κατά την ημέρα της πρόωρης αφυπηρέτησης του. Η σύνταξη, που θα αρχίσει να καταβάλλεται μετά τη συμπλήρωση της ηλικίας των πενήντα πέντε ετών, θα είναι αυξημένη κατά οποιοδήποτε ποσοστό κατά το οποίο τυχόν ήθελαν αυξηθεί οι συντάξεις μεταξύ της ημερομηνίας αφυπηρέτησης του και της ημερομηνίας καταβολής της σύνταξης [...]

β) Όταν υπάλληλος που κατέχει συντάξιμη θέση και δεν ικανοποιεί τους άλλους όρους της παραγράφου (α) του εδαφίου αυτού, αλλά έχει συντάξιμη υπηρεσία όχι μικρότερη των τριών ετών, παραιτείται από τη θέση του με άδεια του αρμόδιου οργάνου, αυτός παίρνει αμέσως μετά την παραίτηση του εφάπαξ ποσό ίσο με το ένα δωδέκατο των μηνιαίων συντάξιμων απολαβών του κατά την ημερομηνία της παραίτησης του για κάθε συμπληρωμένο μήνα υπηρεσίας.»

5 Ειδικότερα, το άρθρο 26Α του (τροποποιητικού) νόμου 31 (Ι)/2012 περί συντάξεων προνοεί ότι υπάλληλος που κατέχει συντάξιμη θέση στη δημόσια υπηρεσία και αφυπηρετεί για ανάληψη καθηκόντων σε μόνιμη θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση δικαιούται να ενεργήσει ώστε να καταβληθεί από την Κυπριακή Κυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση το ποσό που αντικατοπτρίζει την κεφαλαιακή αξία των ωφελημάτων τα οποία έχει διασφαλίσει με βάση το σύστημα συντάξεων των κρατικών υπαλλήλων με αναγωγή του ποσού αυτού στον χρόνο της πραγματικής του μεταφοράς. Το άρθρο 26Β του νόμου αυτού προβλέπει ανάλογο δικαίωμα όσον αφορά τη μεταφορά των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων του συνταξιοδοτικού καθεστώτος της Ένωσης στο συνταξιοδοτικό καθεστώς της εθνικής δημόσιας διοικήσεως, όταν υπάλληλος της Ένωσης ο οποίος έχει αποκτήσει συνταξιοδοτικά δικαιώματα διορισθεί στην εθνική δημόσια διοίκηση σε θέση η οποία θεμελιώνει συνταξιοδοτικό δικαίωμα. Οι διατάξεις αυτές, οι οποίες τροποποιούν τις διατάξεις του νόμου 97 (Ι)/1997, άρχισαν να ισχύουν αναδρομικώς από την 1η Μαΐου 2004.

6 Ο νόμος 113 (Ι)/2011 περί Συνταξιοδοτικών Ωφελημάτων Κρατικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα περιλαμβανομένων και των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Διατάξεις Γενικής Εφαρμογής) προβλέπει ότι οι νεοεισερχόμενοι υπάλληλοι, ήτοι όσοι διορίζονται μετά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού, δηλαδή την 1η Οκτωβρίου 2011, υπάγονται σε άλλο συνταξιοδοτικό καθεστώς, το οποίο δεν επάγεται διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας.

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

7 Η Επιτροπή, αφού όχλησε την Κυπριακή Δημοκρατία να υποβάλει τις παρατηρήσεις της, της απηύθυνε στις 26 Μαρτίου 2012 αιτιολογημένη γνώμη προσάπτοντάς της ότι δεν κατήργησε μετά την 1η Μαΐου 2004 τις σχετικές με την ηλικία διατάξεις που προβλέπει η κυπριακή νομοθεσία περί συντάξεων και, επομένως, παρέβη τις υποχρεώσεις τις οποίες υπέχει από τα άρθρα 45 ΣΛΕΕ και 48 ΣΛΕΕ καθώς και από το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 11, παράγραφος 2, του παραρτήματος VIII του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Επιτροπή κάλεσε το εν λόγω κράτος μέλος να λάβει τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί με την αιτιολογημένη αυτή γνώμη εντός δύο μηνών από την παραλαβή της.

8 Με την από 28 Μαΐου 2012 απάντησή της στην αιτιολογημένη αυτή γνώμη, η Κυπριακή Δημοκρατία ισχυρίστηκε ότι, καθόσον επήλθε νομοθετική τροποποίηση για να δοθεί η δυνατότητα μεταφοράς των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων των υπαλλήλων που αποχωρούν από το εν λόγω κράτος μέλος για να αναλάβουν υπηρεσία σε θεσμικό όργανο της Ένωσης, έχει αποκατασταθεί κάθε τυχόν παραβίαση των διατάξεων αυτών του δικαίου της Ένωσης.

9 Εκτιμώντας ότι η απάντηση αυτή δεν ήταν απολύτως ικανοποιητική, η Επιτροπή αποφάσισε να ασκήσει την παρούσα προσφυγή.

Επί του παραδεκτού

10 Η Κυπριακή Δημοκρατία υποστηρίζει ότι η προσφυγή είναι απαράδεκτη διότι, προβάλλοντας, για πρώτη φορά στο στάδιο υποβολής του δικογράφου της προσφυγής, επιχειρήματα σχετικά με την κατάσταση των υπαλλήλων οι οποίοι διορίζονται σε άλλο κράτος μέλος, σε διεθνή οργανισμό άλλο από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, διευρύνει το αντικείμενο της διαφοράς όπως έχει οριοθετηθεί κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία.

11 Περαιτέρω, η Κυπριακή Δημοκρατία θεωρεί ότι οι αιτιάσεις που αφορούν γενικώς τους διακινούμενους εργαζομένους είναι απαράδεκτες διότι δεν διευκρινίζονται επαρκώς και το έγγραφο οχλήσεως καθώς και η αιτιολογημένη γνώμη αφορούν μόνον τους υπαλλήλους της Ένωσης ως διακινούμενους εργαζομένους.

12 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, μολονότι το αντικείμενο της προσφυγής που ασκείται δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ οριοθετείται κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία που προβλέπει η διάταξη αυτή και, συνεπώς, το έγγραφο οχλήσεως, η αιτιολογημένη γνώμη και η προσφυγή πρέπει να στηρίζονται σε πανομοιότυπες αιτιάσεις, η επιταγή αυτή δεν μπορεί να βαίνει μέχρις σημείου να απαιτείται οπωσδήποτε απόλυτη σύμπτωση ως προς τη διατύπωση των πράξεων αυτών, εφόσον το αντικείμενο της διαφοράς δεν διευρύνθηκε ή δεν τροποποιήθηκε (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις Επιτροπή κατά Γερμανίας, C-433/03, EU:C:2005:462, σκέψη 28·Επιτροπή κατά Φινλανδίας, C-195/04, EU:C:2007:248, σκέψη 18, και Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, C-576/10, EU:C:2013:510, σκέψη 34).

13 Ειδικότερα, η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να διευκρινίζει στο δικόγραφο της προσφυγής της τις αρχικές αιτιάσεις της, υπό την προϋπόθεση, πάντως, ότι δεν μεταβάλλει το αντικείμενο της διαφοράς (βλ. απόφαση Επιτροπή κατά Φινλανδίας, C-195/04, EU:C:2007:248, σκέψη 18 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

14 Εν προκειμένω, η Επιτροπή ούτε διεύρυνε ούτε μετέβαλε το αντικείμενο της διαφοράς, όπως αυτό οριοθετήθηκε κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία.

15 Συγκεκριμένα, αφενός, όπως ανέφερε η Επιτροπή στο υπόμνημά της απαντήσεως, η μνεία της καταστάσεως των υπαλλήλων που διορίζονται σε διεθνή οργανισμό εκτός από την Ένωση, ο οποίος είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος από την Κυπριακή Δημοκρατία, δεν έχει σκοπό να διευρύνει το αντικείμενο της διαφοράς, αλλά μόνο να τονίσει τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 45 ΣΛΕΕ στην κατάσταση υπηκόου της Ένωσης ο οποίος συμπλήρωσε περιόδους απασχολήσεως σε διεθνή οργανισμό εγκατεστημένο στο έδαφος τέτοιου κράτους μέλους, για τη θεμελίωση δικαιώματος συντάξεως γήρατος.

16 Ωστόσο, συναφώς, διαπιστώνεται ότι, τόσο στο έγγραφο οχλήσεως όσο και στην αιτιολογημένη γνώμη και στην προσφυγή, η Επιτροπή προέβαλε παράβαση του άρθρου 45 ΣΛΕΕ λόγω εμποδίου στην ελεύθερη κυκλοφορία των διακινούμενων εργαζομένων, στους οποίους περιλαμβάνονται οι υπάλληλοι αυτοί.

17 Αφετέρου, καίτοι, ασφαλώς, το έγγραφο οχλήσεως, η αιτιολογημένη γνώμη και η προσφυγή περιλαμβάνουν στοιχεία σχετικά με την ιδιαίτερη κατάσταση των διακινούμενων εργαζομένων οι οποίοι εργάζονται στα θεσμικά όργανα της Ένωσης, εντούτοις η Επιτροπή, τόσο κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία όσο και με την προσφυγή της, υποστήριξε ότι η κυπριακή νομοθεσία έχει ως αποτέλεσμα να εμποδίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των διακινούμενων εργαζομένων, υπό ευρεία έννοια, χωρίς να περιορίσει την αιτίασή της μόνο στην κατάσταση των διακινούμενων εργαζομένων οι οποίοι αποχωρούν από την Κύπρο για να εργασθούν στα θεσμικά όργανα της Ένωσης.

18 Υπό τις περιστάσεις αυτές, η προσφυγή της Επιτροπής είναι παραδεκτή στο σύνολό της.

Επί της προσφυγής

Επιχειρήματα των διαδίκων

19 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, καθόσον, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 27, παράγραφος 1, του νόμου 97 (I)/1997 περί συντάξεων, υπάλληλος ηλικίας τουλάχιστον 45 ετών, ο οποίος παραιτείται από τη θέση του στην κυπριακή δημόσια διοίκηση για να ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα σε κράτος μέλος εκτός της Κυπριακής Δημοκρατίας ή να αναλάβει καθήκοντα σε θεσμικό όργανο της Ένωσης ή σε άλλον διεθνή οργανισμό λαμβάνει μόνον εφάπαξ ποσό και χάνει τα μελλοντικά συνταξιοδοτικά του δικαιώματα, ενώ υπάλληλος ο οποίος εξακολουθεί να ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα στην Κύπρο ή αποχωρεί από τη θέση του στη δημόσια διοίκηση του εν λόγω κράτους μέλους για να ασκήσει δημόσια καθήκοντα στο ίδιο αυτό κράτος μέλος ή προσλαμβάνεται από κυπριακό οργανισμό δημοσίου δικαίου διατηρεί τα δικαιώματα αυτά, η διάταξη αυτή θέτει σε δυσμενή θέση τους διακινούμενους εργαζομένους σε σχέση με αυτούς οι οποίοι ασκούν την επαγγελματική τους δραστηριότητα μόνο στην Κύπρο.

20 Κατά την Επιτροπή, η εν λόγω διάταξη εισάγει διαφορετική μεταχείριση των εργαζομένων οι οποίοι δεν έκαναν χρήση του δικαιώματός τους ελεύθερης κυκλοφορίας και των διακινούμενων εργαζομένων, εις βάρος των τελευταίων, εφόσον η απώλεια των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων επηρεάζει μόνον τους εργαζομένους οι οποίοι άσκησαν το δικαίωμά τους ελεύθερης κυκλοφορίας.

21 Μολονότι η διάταξη αυτή εφαρμόζεται αδιακρίτως, δύναται να αποθαρρύνει τους εργαζομένους να αποχωρούν από το κράτος μέλος καταγωγής τους για να ασκήσουν επαγγελματική δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος ή σε θεσμικό όργανο της Ένωσης και συνιστά, επομένως, εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων αυτών, η οποία απαγορεύεται από το άρθρο 45 ΣΛΕΕ.

22 Ομοίως, η Επιτροπή θεωρεί ότι το άρθρο 27, παράγραφος 1, του νόμου 97 (I)/1997 περί συντάξεων στερεί από τον διακινούμενο εργαζόμενο τη δυνατότητα να επικαλεσθεί τον συνυπολογισμό όλων των περιόδων ασφαλίσεως και δεν εγγυάται την ενότητα της σταδιοδρομίας του εν λόγω εργαζομένου, στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως, όπως επιβάλλει το άρθρο 48 ΣΛΕΕ.

23 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η θέσπιση του νόμου 113 (I)/2011 δεν επηρεάζει τη συνέχιση εφαρμογής του εν λόγω άρθρου 27, παράγραφος 1, επί των υπαλλήλων οι οποίοι ανέλαβαν καθήκοντα πριν από την 1η Οκτωβρίου 2011, ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του νόμου αυτού.

24 Περαιτέρω, η Επιτροπή φρονεί ότι η σχετική με την ηλικία προϋπόθεση του άρθρου 27 του νόμου 97 (I)/1997 δύναται να αποθαρρύνει τους Κυπρίους υπαλλήλους να αποχωρούν, πριν να συμπληρώσουν την ηλικία των 45 ετών, από την εθνική δημόσια διοίκηση για να ασκήσουν επαγγελματική δραστηριότητα σε θεσμικό όργανο της Ένωσης, εφόσον, αποδεχόμενοι θέση εργασίας σε τέτοιο θεσμικό όργανο, χάνουν τη δυνατότητα να λάβουν, στο πλαίσιο του εθνικού συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως, σύνταξη την οποία θα δικαιούνταν αν δεν είχαν αποδεχθεί την εν λόγω θέση, όπερ δεν μπορεί να γίνει δεκτό βάσει των άρθρων 45 ΣΛΕΕ και 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ.

25 Τέλος, η Επιτροπή διατείνεται ότι η προβληθείσα από την Κυπριακή Δημοκρατία αιτιολογία δεν έχει άμεση σχέση με την επίμαχη εν προκειμένω δυσμενή διάκριση λόγω ηλικίας, ότι το εν λόγω κράτος μέλος δεν προσκόμισε κανένα στοιχείο προς στήριξη του ισχυρισμού του και ότι, εξάλλου, στοιχεία αμιγώς οικονομικής φύσεως δεν μπορούν να αποτελέσουν επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος δυνάμενους να δικαιολογήσουν περιορισμό θεμελιώδους ελευθερίας την οποία εγγυάται η Συνθήκη ΛΕΕ.

26 Η Κυπριακή Δημοκρατία υποστηρίζει ότι το άρθρο 48 ΣΛΕΕ δεν έχει εφαρμογή και δεν μπορεί να χρησιμεύσει ως βάση της προσφυγής της Επιτροπής για τον λόγο ότι, κατ' ουσίαν, καίτοι το άρθρο αυτό αποτελεί τη νομική βάση για τη λήψη μέτρων τα οποία ρυθμίζουν κανονιστικώς τον συνυπολογισμό όλων των ασφαλιστικών περιόδων που έχουν συμπληρωθεί σε διάφορα κράτη μέλη, δεν δημιουργεί, αφεαυτού, δικαίωμα συνυπολογισμού των περιόδων αυτών.

27 Κατά το κράτος μέλος αυτό, μετά τη θέσπιση του νόμου 31 (I)/2012, ο οποίος άρχισε να ισχύει αναδρομικώς από την 1η Μαΐου 2004, η σχετική με την ηλικία προϋπόθεση του άρθρου 27 του νόμου 97 (I)/1997 δεν εφαρμόζεται πλέον σε περίπτωση αναχωρήσεως ημεδαπού δημόσιου υπαλλήλου για ανάληψη θέσεως υπαλλήλου σε θεσμικό όργανο της Ένωσης και αντιστρόφως.

28 Η Κυπριακή Δημοκρατία θεωρεί ότι υπάλληλος ο οποίος αποχωρεί από την κυπριακή δημόσια διοίκηση για να αναλάβει καθήκοντα στα θεσμικά όργανα της Ένωσης όχι μόνο δεν υπόκειται σε διακριτική μεταχείριση, αλλ' αντιθέτως ο εν λόγω υπάλληλος υπόκειται σε ευνοϊκότερη μεταχείριση σε σύγκριση με υπάλληλο που αποχωρεί από την κυπριακή δημόσια διοίκηση για να ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα σε άλλον εργοδότη στην Κύπρο, καθότι ο τελευταίος αυτός εργαζόμενος δεν έχει τη δυνατότητα μεταφοράς των συνταξιοδοτικών του δικαιωμάτων.

29 Περαιτέρω, το εν λόγω κράτος μέλος διατείνεται ότι το άρθρο 27 του νόμου 97 (I)/1997 εφαρμόζεται αδιακρίτως στους εργαζομένους οι οποίοι ολοκλήρωσαν όλη την επαγγελματική τους σταδιοδρομία στην εθνική επικράτεια και στους εργαζομένους οι οποίοι επέλεξαν να εργασθούν σε άλλο κράτος μέλος, ανεξαρτήτως της ιθαγενείας τους.

30 Κατά την Κυπριακή Δημοκρατία, το άρθρο αυτό δεν επάγεται την απώλεια ωφελήματος λόγω της ασκήσεως του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας, αλλά λόγω της αποφάσεως του εργαζομένου να παραιτηθεί από την εθνική δημόσια διοίκηση και να εγκαταλείψει το αντίστοιχο επαγγελματικό καθεστώς κοινωνικής ασφαλίσεως.

31 Τέλος, η Κυπριακή Δημοκρατία εκτιμά ότι οι διαφοροποιήσεις στις προϋποθέσεις χορηγήσεως ωφελημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο την ισορροπία του κυπριακού συστήματος και επομένως, ακόμα και αν υποτεθεί ότι το εν λόγω άρθρο θέτει εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, το εμπόδιο αυτό δικαιολογείται εφόσον αποσκοπεί στη διασφάλιση της ισορροπίας του επαγγελματικού καθεστώτος των υπαλλήλων, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

32 Προκαταρκτικώς, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα της Κυπριακής Δημοκρατίας ότι το άρθρο 48 ΣΛΕΕ δεν μπορεί να αποτελέσει έρεισμα της προσφυγής της Επιτροπής.

33 Συγκεκριμένα, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει το εν λόγω κράτος μέλος, το γεγονός ότι το άρθρο αυτό αποτελεί νομική βάση για τη λήψη μέτρων τα οποία έχουν ως αντικείμενο την εγκαθίδρυση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, ιδίως με τη θέσπιση συστήματος το οποίο εξασφαλίζει στους εργαζομένους τον συνυπολογισμό όλων των περιόδων ασφαλίσεως που έχουν συμπληρωθεί σε διάφορα κράτη μέλη, δεν συνεπάγεται ότι η επίκληση του εν λόγω άρθρου είναι αλυσιτελής στο πλαίσιο της παρούσας προσφυγής.

34 Το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 48 ΣΛΕΕ, του οποίου ο σκοπός συνίσταται στην επίτευξη της όσο το δυνατό πληρέστερης εφαρμογής της ελεύθερης κυκλοφορίας των διακινούμενων εργαζομένων (βλ. απόφαση da Silva Martins, C 388/09, EU:C:2011:439, σκέψη 70 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), συνεπάγεται, ιδίως, ότι οι διακινούμενοι εργαζόμενοι δεν πρέπει να υφίστανται ούτε απώλεια των δικαιωμάτων τους για παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως ούτε μείωση του ποσού τους λόγω του

γεγονότος ότι έχουν ασκήσει το δικαίωμα για ελεύθερη κυκλοφορία που τους παρέχει η Συνθήκη (βλ. αποφάσεις Nemec, C-205/05, EU:C:2006:705, σκέψη 38, και Bouman, C-114/13, EU:C:2015:81, σκέψη 39).

35 Εξάλλου, το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι αίτημα συνυπολογισμού μπορεί να ληφθεί υπόψη ευθέως κατ' εφαρμογήν των άρθρων 45 ΣΛΕΕ έως 48 ΣΛΕΕ, χωρίς να απαιτείται προσφυγή στους κανόνες συντονισμού που έχει θεσπίσει το Συμβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο αυτό (βλ., συναφώς, απόφαση Βουγιούκας, C-443/93, EU:C:1995:394, σκέψη 36).

36 Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι η προσφυγή της Επιτροπής δεν στηρίζεται αποκλειστικώς, κυρίως ή πρωταρχικώς στο άρθρο 48 ΣΛΕΕ, αλλά σε προσβολή του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων του άρθρου 45 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με τα άρθρα 48 ΣΛΕΕ και 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ.

37 Κατά συνέπεια, πρέπει να εξετασθεί το συμβατόν της κυπριακής νομοθεσίας, την οποία αφορά η προσφυγή της Επιτροπής, με τις τρεις αυτές διατάξεις.

38 Μολονότι τα κράτη μέλη διατηρούν την αρμοδιότητα οργανώσεως των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως, οφείλουν εντούτοις να ασκούν την αρμοδιότητα αυτή τηρώντας τη νομοθεσία της Ένωσης και, ιδίως, τις διατάξεις της Συνθήκης περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και περί του δικαιώματος εγκαταστάσεως (βλ. απόφαση Gouvernement de la Communauté française και gouvernement wallon, C-212/06, EU:C:2008:178, σκέψη 43).

39 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το σύνολο των διατάξεων της Συνθήκης για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων αποσκοπεί στη διευκόλυνση της εκ μέρους των υπηκόων της Ένωσης ασκήσεως επαγγελματικών δραστηριοτήτων οποιασδήποτε φύσεως εντός του εδάφους της Ένωσης και αποκλείει μέτρα που θα μπορούσαν να αποβούν δυσμενή για τους υπηκόους που επιθυμούν να ασκήσουν οικονομική δραστηριότητα στο έδαφος άλλου κράτους μέλους. Στο πλαίσιο αυτό, οι υπήκοοι των κρατών μελών έχουν, ιδίως, το δικαίωμα, το οποίο αρύονται απευθείας από τη Συνθήκη, να εγκαταλείπουν τη χώρα καταγωγής τους και να μεταβαίνουν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους προκειμένου να διαμείνουν σ' αυτό και να ασκήσουν εκεί οικονομική δραστηριότητα (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, σκέψεις 94 και 95, Ritter-Coulais, C-152/03, EU:C:2006:123, σκέψη 33; Gouvernement de la Communauté française και gouvernement wallon, C-212/06, EU:C:2008:178, σκέψη 44; Casteels C-379/09, EU:C:2011:131, σκέψη 21, καθώς και Las, C-202/11, EU:C:2013:239, σκέψη 19).

40 Ασφαλώς, μολονότι το πρωτογενές δίκαιο της Ένωσης δεν δύναται να εγγυηθεί σε ασφαλισμένο ότι μια μετακίνηση σε άλλο κράτος μέλος θα είναι ουδέτερη εξ απόψεως κοινωνικής ασφαλίσεως, ιδίως δε όσον αφορά τις παροχές ασθενείας και τις συντάξεις γήρατος, δεδομένου ότι μια τέτοια μετακίνηση, λαμβανομένων υπόψη των διαφορών που υπάρχουν μεταξύ των συστημάτων και των νομοθεσιών των κρατών μελών, δύναται, αναλόγως της περιπτώσεως, να είναι περισσότερο ή λιγότερο ευμενής ή δυσμενής για το περί ου πρόκειται πρόσωπο όσον αφορά την κοινωνική προστασία, παρά ταύτα από πάγια νομολογία προκύπτει ότι, στην περίπτωση που η εφαρμογή της είναι λιγότερο ευνοϊκή, εθνική ρύθμιση είναι σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης μόνο στο μέτρο που ειδικά η εθνική αυτή ρύθμιση δεν θέτει τον περί ου πρόκειται εργαζόμενο σε δυσμενέστερη μοίρα σε σχέση με εκείνους που ασκούν το σύνολο των δραστηριοτήτων τους στο κράτος μέλος όπου αυτή έχει εφαρμογή και δεν έχει απλώς και μόνον ως αποτέλεσμα την καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως που θα είναι άνευ αντικρίσματος (βλ. απόφαση Mulders, C-548/11, EU:C:2013:249, σκέψη 45 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

41 Συναφώς, όπως το Δικαστήριο έχει κρίνει κατ' επανάληψη, ο σκοπός των άρθρων 45 ΣΛΕΕ και 48 ΣΛΕΕ δεν θα επιτυγχανόταν αν, κατόπιν της ασκήσεως του δικαιώματός τους ελεύθερης κυκλοφορίας, οι διακινούμενοι εργαζόμενοι έχαναν τα πλεονεκτήματα κοινωνικής ασφαλίσεως που τους διασφαλίζει από μόνη της η νομοθεσία ενός κράτους μέλους (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις

Gouvernement de la Communauté française και gouvernement wallon, C-212/06, EU:C:2008:178, σκέψη 46, da Silva Martins, C-388/09, EU:C:2011:439, σκέψη 74, καθώς και Mulders, C-548/11, EU:C:2013:249, σκέψη 46).

42 Επιπλέον, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, τα άρθρα 45 ΣΛΕΕ έως 48 ΣΛΕΕ έχουν ως σκοπό, μεταξύ άλλων, την αποτροπή του ενδεχομένου να υφίσταται δυσμενέστερη μεταχείριση ο εργαζόμενος ο οποίος, αφού έκανε χρήση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας, έχει εργαστεί σε περισσότερα από ένα κράτη μέλη, χωρίς να υπάρχει αντικειμενικός δικαιολογητικός λόγος, έναντι του εργαζομένου που έχει διανύσει όλο τον εργασιακό του βίο σε ένα μόνο κράτος μέλος (βλ. απόφαση da Silva Martins, C-388/09, EU:C:2011:439, σκέψη 76).

43 Εν προκειμένω, από την ενώπιον του Δικαστηρίου υποβληθείσα δικογραφία προκύπτει ότι, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 27, παράγραφος 1, του νόμου 97 (Ι)/1997, σε συνδυασμό με τα άρθρα 24 και 25 του νόμου αυτού, υπάλληλος, ηλικίας κατώτερης των 45 ετών, ο οποίος παραιτείται της θέσεως εργασίας την οποία έχει στην κυπριακή δημόσια διοίκηση για να ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος, σε θεσμικό όργανο της Ένωσης ή σε άλλο διεθνή οργανισμό λαμβάνει αμέσως το εφάπαξ ποσό και χάνει το δικαίωμα να παγοποιηθεί και να του καταβληθεί σύνταξη όταν συμπληρώσει την ηλικία των πενήντα πέντε ετών, ενώ υπάλληλος ο οποίος εξακολουθεί να εργάζεται στη θέση αυτή ή αποχωρεί από αυτήν για να ασκήσει άλλα δημόσια καθήκοντα στην Κύπρο λαμβάνει άμεσα το εν λόγω ποσό και διατηρεί το δικαίωμα αυτό.

44 Συναφώς, καίτοι ο νόμος 113 (Ι)/2011 προβλέπει ότι οι «νεοεισερχόμενοι υπάλληλοι», ήτοι αυτοί που διορίσθηκαν μετά την 1η Οκτωβρίου 2011, υπόκεινται σε άλλο συνταξιοδοτικό καθεστώς μη επαγόμενο πλέον τη διαφορετική αυτή μεταχείριση, εντούτοις, όπως διατείνεται η Επιτροπή χωρίς να αντικρούεται επί του σημείου αυτού από την Κυπριακή Δημοκρατία, το προηγούμενο καθεστώς, ήτοι το προβλεπόμενο από τον νόμο 97 (Ι)/1997, εξακολουθεί να εφαρμόζεται στους διορισθέντες πριν από την ημερομηνία αυτή υπαλλήλους, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ αυτών, όσων παραιτήθηκαν ήδη.

45 Επομένως, η επίμαχη κυπριακή νομοθεσία δύναται να εμποδίσει ή να καταστήσει λιγότερο ελκυστική την εκ μέρους των οικείων Κυπρίων υπαλλήλων άσκηση του δικαιώματός τους ελεύθερης κυκλοφορίας. Συγκεκριμένα, η νομοθεσία αυτή μπορεί να τους αποθαρρύνει να αποχωρήσουν από τη θέση εργασίας τους στη δημόσια διοίκηση του κράτους μέλους καταγωγής τους για να ασκήσουν επαγγελματική δραστηριότητα στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, σε θεσμικό όργανο της Ένωσης ή σε άλλο διεθνή οργανισμό και συνιστά, συνεπώς, εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων το οποίο απαγορεύεται, κατ' αρχήν, από το άρθρο 45 ΣΛΕΕ.

46 Όσον αφορά το επιχείρημα της Κυπριακής Δημοκρατίας ότι η επίμαχη εν προκειμένω νομοθεσία δεν θέτει τους διακινούμενους εργαζομένους σε δυσμενή θέση για τον λόγο ότι εφαρμόζεται αδιακρίτως σε όλους τους εργαζομένους οι οποίοι επιλέγουν να αποχωρήσουν από την κυπριακή δημόσια διοίκηση για να εργασθούν στο κράτος μέλος καταγωγής τους ή σε άλλο κράτος μέλος, υπενθυμίζεται ότι, για να μπορεί ένα μέτρο να χαρακτηρισθεί ως μέτρο που περιορίζει την ελεύθερη κυκλοφορία, δεν χρειάζεται το μέτρο αυτό να στηρίζεται στην ιθαγένεια των ενδιαφερομένων ούτε καν να έχει ως αποτέλεσμα το να ευνοεί το σύνολο των ημεδαπών εργαζομένων ή να περιάγει σε δυσμενή θέση αποκλειστικά και μόνο τους υπηκόους των άλλων κρατών μελών χωρίς να θίγει τους ημεδαπούς εργαζομένους. Αρκεί το εισάγον ευμενή μεταχείριση μέτρο να ευνοεί ορισμένες κατηγορίες προσώπων που ασκούν επαγγελματική δραστηριότητα στο εν λόγω κράτος μέλος (βλ. απόφαση Gouvernement de la Communauté française και gouvernement wallon, C-212/06, EU:C:2008:178, σκέψη 50 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

47 Καίτοι είναι αληθές ότι η επίμαχη εν προκειμένω νομοθεσία εφαρμόζεται τόσο στους Κυπρίους υπαλλήλους που επιλέγουν να αποχωρήσουν από την υπηρεσία τους για να εργασθούν στον ιδιωτικό τομέα, στο κράτος μέλος καταγωγής τους, όσο και σε αυτούς που παραιτούνται και αποχωρούν από το εν λόγω κράτος μέλος για να εργασθούν σε άλλο κράτος μέλος, σε θεσμικό όργανο της Ένωσης ή

σε άλλο διεθνή οργανισμό, εντούτοις η νομοθεσία αυτή δύναται να περιορίσει την ελεύθερη κυκλοφορία της τελευταίας αυτής κατηγορίας υπαλλήλων εμποδίζοντάς τους ή αποθαρρύνοντάς τους να αποχωρήσουν από το κράτος μέλος καταγωγής τους για να αποδεχθούν θέση εργασίας σε άλλο κράτος μέλος, σε θεσμικό όργανο της Ένωσης ή σε άλλο διεθνή οργανισμό. Τέτοιου είδους νομοθεσία θέτει άμεσα προϋποθέσεις στην πρόσβαση των Κυπρίων υπαλλήλων στην αγορά εργασίας κρατών μελών άλλων από την Κυπριακή Δημοκρατία και, επομένως, μπορεί να εμποδίσει την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων (βλ., συναφώς, απόφαση Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, σκέψεις 98 έως 100 και 103).

48 Περαιτέρω, οι τροποποιήσεις του νόμου 97 (I)/1997 που επήλθαν με τον νόμο 31 (I)/2012 και άρχισαν να ισχύουν αναδρομικώς από την 1η Μαΐου 2004, οι οποίες προβλέπουν, μεταξύ άλλων, ότι οι υπάλληλοι οι οποίοι κατέχουν θέση θεμελιώνουσα συνταξιοδοτικό δικαίωμα στην κυπριακή δημόσια διοίκηση και αποχωρούν από αυτήν για να αναλάβουν θέση μονίμου υπαλλήλου σε θεσμικό όργανο της Ένωσης δικαιούνται να ενεργήσουν ώστε να καταβληθεί από την Κυπριακή Κυβέρνηση στην Ένωση το ποσό που αντιστοιχεί στην κεφαλαιουχική αξία των ωφελημάτων που έχουν αποκτήσει κατ' εφαρμογήν του συνταξιοδοτικού καθεστώτος των υπαλλήλων, δεν εξαλείφουν κάθε είδους εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των οικείων υπαλλήλων, εφόσον δεν αφορούν την κατάσταση αυτών οι οποίοι, μεταξύ των εν λόγω τελευταίων υπαλλήλων, επιλέγουν να μη μεταφέρουν τα συνταξιοδοτικά τους δικαιώματα. Συγκεκριμένα, αν οι υπάλληλοι αυτοί παραιτηθούν ή έχουν παραιτηθεί από την κυπριακή δημόσια διοίκηση πριν από το 45ο έτος της ηλικίας τους, χάνουν τα συνταξιοδοτικά τους δικαιώματα.

49 Συναφώς, το γεγονός που επικαλείται η Κυπριακή Δημοκρατία, ότι οι εν λόγω υπάλληλοι μπορούν, πέραν της εισπράξεως εφάπαξ ποσού βάσει του νόμου 97 (I)/1997, να λάβουν σύνταξη δυνάμει του νόμου 59 (I)/2010 περί της κοινωνικής ασφαλίσεως, εφόσον πληρούν τις προβλεπόμενες από τον νόμο αυτόν προϋποθέσεις, δεν δύναται να θέσει υπό αμφισβήτηση την ύπαρξη του προσδιορισθέντος στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως εμποδίου.

50 Πράγματι, με το υπόμνημά της απαντήσεως, η Επιτροπή, χωρίς να αντικρουστεί επί του σημείου αυτού από την Κυπριακή Δημοκρατία, ανέφερε ότι, αντιθέτως προς υπάλληλο ο οποίος παραιτείται μετά την ηλικία των 45 ετών και δικαιούται συντάξεως συγχρόνως δυνάμει του νόμου 97 (I)/1997 και του νόμου 59 (I)/2010, υπάλληλος ο οποίος κατέχει θέση θεμελιώνουσα συνταξιοδοτικό δικαίωμα στην κυπριακή δημόσια διοίκηση και αποφασίσει να αποχωρήσει από αυτήν, πριν φθάσει στην εν λόγω ηλικία, για να ασκήσει καθήκοντα σε θεσμικό όργανο της Ένωσης, χωρίς να μεταφέρει τα συνταξιοδοτικά του δικαιώματα, δεν δικαιούται συντάξεως δυνάμει του νόμου 97 (I)/1997.

51 Συναφώς, η κυπριακή νομοθεσία δύναται να αποθαρρύνει την τελευταία αυτή κατηγορία υπαλλήλων να αποχωρούν από την Κύπρο για να ασκήσουν επαγγελματική δραστηριότητα σε θεσμικό όργανο της Ένωσης, εφόσον, αποδεχόμενοι θέση εργασίας σε τέτοιου είδους θεσμικό όργανο, χάνουν τη δυνατότητα να λάβουν, βάσει του εθνικού συστήματος εθνικής ασφαλίσεως, σύνταξη γήρατος την οποία θα δικαιούνταν αν δεν είχαν αποδεχθεί την εν λόγω θέση εργασίας (βλ., συναφώς, αποφάσεις My, C-293/03, EU:C:2004:821, σκέψη 47, Rockler, C-137/04, EU:C:2006:106, σκέψη 19, και Öberg, C-185/04, EU:C:2006:107, σκέψη 16).

52 Ωστόσο, πέραν του ότι συνιστά εμπόδιο το οποίο απαγορεύεται από το άρθρο 45 ΣΛΕΕ, τέτοια συνέπεια δεν μπορεί να επιτραπεί με γνώμονα το καθήκον της αγαστής συνεργασίας και συνδρομής που υπέχουν τα κράτη μέλη έναντι της Ένωσης και εκφράζεται με την υποχρέωση, την οποία προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, να διευκολύνουν την Ένωση στην εκπλήρωση της αποστολής της (βλ., συναφώς, απόφαση My, C-293/03, EU:C:2004:821, σκέψη 48).

53 Όσον αφορά το προβληθέν από την Κυπριακή Δημοκρατία επιχείρημα ότι το εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων που προκύπτει από τις διατάξεις του άρθρου 27 του νόμου 97 (I)/1997 δικαιολογείται από το γεγονός ότι οι διαφοροποιήσεις στις προϋποθέσεις χορηγήσεως των ωφελημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο την ισορροπία αυτή, τηρουμένης

της αρχής της αναλογικότητας, υπενθυμίζεται ότι, καίτοι αμιγώς οικονομικής φύσεως λόγοι δεν μπορούν να αποτελέσουν επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος δυνάμενους να δικαιολογήσουν περιορισμό θεμελιώδους ελευθερίας την οποία κατοχυρώνει η Συνθήκη (βλ. αποφάσεις Verkooijen, C-35/98, EU:C:2000:294, σκέψη 48, Kranemann, C-109/04, EU:C:2005:187, σκέψη 34, και Thiele Meneses, C-220/12, EU:C:2013:683, σκέψη 43), εθνική νομοθεσία μπορεί εντούτοις να αποτελεί δικαιολογημένο εμπόδιο σε θεμελιώδη ελευθερία όταν υπαγορεύεται από λόγους οικονομικής φύσεως οι οποίοι επιδιώκουν σκοπό γενικού συμφέροντος (βλ. απόφαση Essent κ.λπ., C-105/12 έως C-107/12, EU:C:2013:677, σκέψη 52). Συναφώς, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι κίνδυνος σοβαρής διαταράξεως της οικονομικής ισορροπίας του συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως μπορεί να συνιστά επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος δυνάμενο να δικαιολογήσει παραβίαση των διατάξεων της Συνθήκης περί του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων (βλ., συναφώς, απόφαση Kohll, C-158/96, EU:C:1998:171, σκέψη 41).

54 Πάντως, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, στις εθνικές αρχές απόκειται, όταν λαμβάνουν μέτρο κατά παρέκκλιση αρχής που κατοχυρώνει το δίκαιο της Ένωσης, να αποδείξουν, σε κάθε περίπτωση, ότι το εν λόγω μέτρο είναι κατάλληλο για την επίτευξη του προβαλλόμενου σκοπού και ότι δεν υπερβαίνει τα αναγκαία για την επίτευξη του σκοπού αυτού όρια. Οι δικαιολογητικοί λόγοι που μπορούν να προβληθούν από ένα κράτος μέλος πρέπει να συνοδεύονται από ανάλυση της καταλληλότητας και της αναλογικότητας του περιοριστικού μέτρου που λαμβάνει το κράτος αυτό, καθώς και των συγκεκριμένων στοιχείων που μπορούν να στηρίξουν την επιχειρηματολογία του. Πρέπει βάσει τέτοιου είδους αντικειμενικής, λεπτομερούς και αριθμητικής αναλύσεως να αποδειχτεί με τη χρήση αξιόπιστων και συγκλινόντων δεδομένων με αποδεικτική ισχύ ότι υφίστανται πράγματι κίνδυνοι για την ισορροπία του συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις Επιτροπή κατά Βελγίου, C-254/05, EU:C:2007:319, σκέψη 36, καθώς και Bressol κ.λπ., C-73/08, EU:C:2010:181, σκέψη 71).

55 Ωστόσο, εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι τέτοια ανάλυση δεν υπάρχει. Συγκεκριμένα, η Κυπριακή Κυβέρνηση απλώς αναφέρει έναν κίνδυνο ανισορροπίας του συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως και διατείνεται ότι η επίμαχη νομοθεσία πληροί την προϋπόθεση της αναλογικότητας για την οποία γίνεται λόγος στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως.

56 Κατά συνέπεια, το εν προκειμένω επίμαχο εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων δεν δικαιολογείται.

57 Ως εκ τούτου, η προσφυγή της Επιτροπής πρέπει να γίνει δεκτή.

58 Υπό τις περιστάσεις αυτές, διαπιστώνεται ότι η Κυπριακή Δημοκρατία, εφόσον δεν κατάργησε με αναδρομική ισχύ από την 1η Μαΐου 2004 τη σχετική με την ηλικία προϋπόθεση του άρθρου 27 του νόμου 97 (I)/1997, η οποία αποθαρρύνει τους εργαζομένους να αποχωρήσουν από το κράτος μέλος καταγωγής τους για να ασκήσουν επαγγελματική δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος ή σε θεσμικό όργανο της Ένωσης ή σε άλλο διεθνή οργανισμό και έχει ως αποτέλεσμα την άνιση μεταχείριση μεταξύ των διακινούμενων εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένων αυτών οι οποίοι εργάζονται σε θεσμικά όργανα της Ένωσης ή σε άλλον διεθνή οργανισμό, αφενός, και των υπαλλήλων οι οποίοι άσκησαν τη δραστηριότητά τους στην Κύπρο, αφετέρου, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 45 ΣΛΕΕ και 48 ΣΛΕΕ, καθώς και από άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ.

Επί των δικαστικών εξόδων

59 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη της Κυπριακής Δημοκρατίας στα δικαστικά έξοδα και ότι η τελευταία ηττήθηκε, αυτή πρέπει να καταδικασθεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφασίζει:

1) **Η Κυπριακή Δημοκρατία, εφόσον δεν κατάργησε με αναδρομική ισχύ από την 1η Μαΐου 2004 τη σχετική με την ηλικία προϋπόθεση του άρθρου 27 του νόμου 97 (I)/1997 περί συντάξεων, η οποία αποθαρρύνει τους εργαζομένους να αποχωρήσουν από το κράτος μέλος καταγωγής τους για να ασκήσουν επαγγελματική δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος ή σε θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε άλλο διεθνή οργανισμό και έχει ως αποτέλεσμα την άνιση μεταχείριση μεταξύ των διακινούμενων εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένων αυτών οι οποίοι εργάζονται σε θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε άλλον διεθνή οργανισμό, αφενός, και των υπαλλήλων οι οποίοι άσκησαν τη δραστηριότητά τους στην Κύπρο, αφετέρου, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 45 ΣΛΕΕ και 48 ΣΛΕΕ, καθώς και από άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ.**

2) **Καταδικάζει την Κυπριακή Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.**

(υπογραφές)